

Národní filmový archiv

CZ610000130

inventář

archivní pomůcka č. 148

NAD č. 203

Sdružení premiérových biografů v Československé republice

1931–1939

Zpracoval:

Petr Hasan

Hradištko pod Medníkem 2014

I. Dějiny původce archivního souboru

Identifikátor INTERPI: bude doplněn po vytvoření databáze INTERPI

Preferovaná forma jména: Sdružení premiérových biografů v Československé republice

Typ preferované formy jména: jméno, pod nímž je entita nejvíce známá

Datace použití jména od-do:1928-12-18-1938-12-31

Variantní/paralelní formy jména a jejich typ: Sdružení premiérových biografů, Sekce premiérových biografů pro Velkou Prahu při Zemském svazu kinematografů v Čechách, Sekce premiérových kin, Sekce premiér, Premiérová sekce

Datum vzniku: 1928-12-18

Typ vzniku: založení na ustavující valné hromadě jako sekce Ústředního svazu československých průmyslníků

Poznámka ke vzniku: -

Předchůdce: -

Datum zániku: 1941-2-15

Typ zániku: : Nařízením Reichsprotektora in Böhmen und Mähren o zřízení Českomoravského Filmového Ústředí ze dne 26. října 1940. *Verordnungsblatt des Reichsprotektors in Böhmen und Mähren / Věstník nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě* 1941, č. 7 (13. 2.), s. 55–57.

Poznámka k zániku:

Nástupce: -

Datace působnosti původce: 1928-1941

Přeřazení: -

Členství v korporacích: Ústřední svaz československých průmyslníků, Zemský svaz kinematografů

Sídlo původce: Masarykovo nábřeží 4, Praha 1; „Palác U Nováků“, Vodičkova 30, Praha 2

Geografická působnost: Praha **identifikátor INTERPI:** bude doplněn po vytvoření databáze INTERPI

Kódované údaje: -

Dějiny původce:

Sdružení premiérových biografů v Československé republice bylo založeno na ustavující valné hromadě 18. prosince 1928. Účelem sdružení bylo zaprvé: „*hájití a podporovati společné zájmy a sjednávati společný postup (...)*“ a zadruhé: „*spolupůsobiti v vyvzání vlády nebo z vlastního popudu (...) při úpravě zákonodárství a veřejné správy pokud se týkají tohoto (kinematografického; pozn. autora) odvětví.*“¹ Zakládajícími členy se stala nejvýznamnější a nejluxusnější pražská kina s právem uvádět filmové premiéry. Pro svou svébytnost a společenskou exkluzivitu nebylo Sdružení premiérových biografů při svém vzniku začleněno pod Zemský svaz kinematografů, ale samostatně se začlenilo přímo pod Ústřední svaz československých průmyslníků.²

I když premiérová kina fungovala i v jiných městech, Sdružení premiérových biografů zahrnovalo jen pražská kina. Většina z nich sídlila na Václavském náměstí či v jeho bezprostředním okolí. Jednalo se především o reprezentativní prostory navržené architektky přímo pro filmové projekce, které vznikly v nových luxusních palácích v centru Prahy. Členská základna se během let proměňovala. Dle nedatovaného seznamu,³ který je součástí fondu, byla členy Sdružení premiérových biografů po různě dlouhou dobu tato kina:

¹ NFA, f. Sdružení premiérových biografů v ČSR, Stanovy Sdružení premiérových biografů v ČSR, ref. ozn. 2/1//1.

² Zdeněk Š t á b l a , *Data a fakta z dějin československé kinematografie 1896–1945, II.* Praha: Československý filmový ústav 1989, s. 608.

³ NFA, f. Sdružení premiérových biografů v ČSR, Seznam členských kin Sdružení premiérových biografů, ref. ozn. 2/2//6.

Adria, Národní třída
Alfa, Václavské náměstí
Apollo, Václavské náměstí
Art, Václavské náměstí
Avion, Václavské náměstí
Bajkal, Vítězné náměstí
Beránek, Londýnská ulice
Fénix, Václavské náměstí
Flora, Orlická ulice
Hollywood, Václavské náměstí
Hvězda, Václavské náměstí
Juliš, Václavské náměstí
Kinema, Lazarská ulice
Koruna, Václavské náměstí
Kotva, Revoluční ulice
Lucerna, Vodičkova ulice
Metro, Národní třída
Passage, Václavské náměstí
Praha, Václavské náměstí
Radio, Fochova ulice
Scala, Nerudova ulice
Skaut, Vodičkova ulice
Světozor, Vodičkova ulice
Veletrhy, Veletržní palác

V rámci vnitřní hierarchie se premiérová kina dělila na kina I. a II. kategorie. Do I. kategorie náležela kina s luxusními sály s honosným interiérem a velkým orchestřištěm, která byla situována na Václavském náměstí či v jeho blízkém okolí. Tato kritéria splňovala kina Alfa, Adria, Fénix či Lucerna. Kina II. kategorie disponovala menší kapacitou a střídmejším interiérem. Do této kategorie patřila kupříkladu kina Metro a Světozor. Třetí skupinu tvořila tzv. kina prodloužených premiér. Ta tvořila důležitý mezistupeň mezi premiérovými a reprízovými kiny. Jednalo se o biografy, které byly členy spolku a se spolkovými premiérovými biografy uzavřely dohodu, podle které jim měly být přednostně nabízeny filmy po

premiérovém promítání. Vyvážené rozprostření jednotlivých projekcí, kdy jeden snímek promítalo vždy jedno kino prodloužené premiéry, bylo důležité pro rentabilitu další exploatace. Pokud film vydělával i v dalších týdnech, neležela všechna tíha na zaplacení nákladů pouze na premiérových biographech I. a II. třídy, což se mohlo promítnout do ceny půjčovného.⁴

Výše půjčovného byla jedním z hlavních problémů, které Sdružení mělo řešit. Vztah půjčoven a biografů upravovaly podmínky stanovené Svazem filmového průmyslu z roku 1921 a tzv. gremiální podmínky stanovené na grémiu filmového obchodu roku 1925. Ani jedny však neurčovaly konkrétní výši půjčovného. V praxi se platilo půjčovné za zahraniční film 40 % z čisté tržby kina. Kinomajitelé usilovali o snížení horní hranice na 35 %, což se ovšem za celou dobu existence Sdružení premiérových biografů nepodařilo a vše se řídilo individuálními dohodami mezi půjčovnami a spolkovými kiny.⁵ Otázka výše půjčovného tak byla nadále živá a často diskutovaná.⁶

Členství ve Sdružení premiérových biografů přinášelo finanční výhody zejména díky společné inzerci. Náklady na reklamu nebyly nijak zanedbatelné – např. za rok 1931 činily pro jedno kino 13 000 K.⁷ Členové Sdružení premiérových biografů inzerovali společně pod jednotnou grafikou a kolektivně vyjednávali s novinami a časopisy o ceně své inzerce.

Nejpodstatnějším úkolem, který Sdružení premiérových biografů mělo plnit, bylo ovšem zmírňování konkurenční řevnivosti. Na malém prostoru nejbližšího okolí Václavského náměstí se chtělo uživit okolo dvaceti biografů. Vzájemná kooperace pro ně byla výhodnější než prosazování separátních obchodních zájmů. Členové sdružení tak kromě společného jednání s periodiky a půjčovnami společně domlouvali programy projekcí a ceny vstupného.⁸

Po vzniku druhé republiky byl pod vlivem okolností zrušen Ústřední svaz kinematografů v ČSR. Namísto dřívější roztržštěnosti a nejednotnosti měl vzniknout silný centralizovaný Ústřední svaz kinematografů v zemi České a Moravskoslezské.⁹ Sdružení premiérových biografů bylo transformováno dne 28. prosince 1938 na

⁴ NFA, f. Sdružení premiérových biografů v ČSR, Zápisy schůzí, zápis z 8. dubna 1931, ref. ozn. 1//1.

⁵ NFA, f. Sdružení premiérových biografů v ČSR, Zápisy schůzí, zápis z 18. března 1931, ref. ozn. 1//1.

⁶ Petra S u r o v á , *Sdružení premiérových biografů (1928-1938)* [diplomová práce FF UK]. Praha 2013, s. 42.

⁷ NFA, f. Sdružení premiérových biografů v ČSR, Zápisy schůzí, zápis z 29. září 1931, ref. ozn. 1//1.

⁸ NFA, f. Sdružení premiérových biografů v ČSR, Podmínky stanovené Z. S. K. pro uznání členství v Sekci premiérových biografů pro velkou Prahu při Z. S. K. v Čechách, ref. ozn. 2/2//4.

⁹ Anon., Sjednocení kinematografů v zemi České a Moravskoslezské. *Filmový kurýr* – 1938, č. 52, s. 1.

Premiérovou sekci při Zemském svazu kinematografů v Čechách.¹⁰ Do premiérové sekce byly zahrnuty biografy, které promítaly pouze premiéry. Z kin prodloužené premiéry vznikla samostatná sekce prodloužených premiér. Zbytek kin se rozdělil do sekcí prvních a druhých repríz.¹¹

V rámci protektorátu vyvrcholily snahy o jednotnou centralizovanou filmovou organizaci. S touto vizí byl založen Ústřední filmový obor a posléze i Filmové ústřední v Čechách a na Moravě. Německé okupační orgány však záhy iniciovaly vznik Českomoravského filmového ústředí (ČMFÚ).¹² Všechny ostatní organizace, které ve filmovém prostředí působily, byly po založení ČMFÚ zrušeny a jím likvidovány. Sdružení premiérových biografů tak již jako Sekce premiér zanikla spolu se Zemským svazem kinematografů v Čechách dne 15. února 1941.¹³

Funkce původce:

- sdružování pražských premiérových kin
- kooperace členských kin v jednání s ostatními složkami filmového průmyslu

Normy – konstitutivní: -

Normy – působnost původce: -

Vnitřní struktury původce: -

Vztahy: -

Autor záznamu: Petr Hasan **identifikátor INTERPI:** bude doplněn po vytvoření databáze INTERPI

Informační prameny:

Jiří Doležal, *Česká kultura za protektorátu, Školství, písemnictví, kinematografie*. Praha: Národní filmový archiv 1996.

¹⁰ NFA, f. Sdružení premiérových biografů v ČSR, Protokol o ustavující členské schůzi premiérové sekce, ref. ozn. 2/2//1.

¹¹ Otakar M u d r o c h , Nové rozdělení kin ve Velké Praze, *Filmový kurýr* – 1938, č. 51, s. 5.

¹² Jiří D o l e ž a l , *Česká kultura za protektorátu, Školství, písemnictví, kinematografie*. Praha: Národní filmový archiv 1996, s. 201–202. Tereza D v o ř á k o v á , *Idea filmové komory, Českomoravské filmové ústředí a kontinuita centralizačních tendencí ve filmovém oboru 30. a 40. let* [disertační práce FF UK]. Praha 2011.

¹³ Lucie Doležalová, *Zemský svaz kinematografů* [inventář fondu NFA]. Hradištko pod Medníkem 2008, s. XIX.

Lucie Doležalová, *Zemský svaz kinematografů* [inventář fondu NFA]. Hradištko pod Medníkem 2008.

Tereza Dvořáková, *Idea filmové komory, Českomoravské filmové ústředí a kontinuita centralizačních tendencí ve filmovém oboru 30. a 40. let* [disertační práce FF UK]. Praha 2011.

Petra Surová, *Sdružení premiérových biografů (1928-1938)* [diplomová práce FF UK]. Praha 2013.

Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin československé kinematografie 1896–1945, II.* Praha: Československý filmový ústav 1989.

II. Dějiny archivního souboru

Dějiny archivního souboru: Archivní soubor byl nalezen v depozitáři NFA jako součást fondu Českomoravského filmového ústředí. Během jeho pořádání roku 2006 byly archiválie vyňaty a během GI 2012 byly identifikovány jako samostatný fond Sdružení premiérových biografů v ČSR.

Přímý zdroj akvizice: -

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Archivní charakteristika archivního souboru:

Způsob uspořádání:

Archivní fond byl uspořádán podle věcně-chronologického schématu. Během pořádání byla část korespondence adresovaná přímo Zemskému svazu kinematografů v Čechách předána do příslušného fondu pod signaturou V. – Dodatky jako inv. č. 34. Vzhledem k velikosti fondu nebyly vytvořeny rejstříky.

Pravidla zpracování jednotky popisu:

Pro zpracování byla použita Základní pravidla pro zpracování archiválií z roku 2013.

Budoucí přírůstky:

Vzhledem k ukončení činnosti původce se další přírůstky neočekávají.

Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání:

Lucie Doležalová, *Zemský svaz kinematografů* [inventář fondu NFA]. Hradištko pod Medníkem 2008.

Národní filmový archiv, archivní fond Zemský svaz kinematografů v Čechách (1913–1942).

Fyzický stav archivního souboru:

Stav zachování fondu je z fyzického hlediska dobrý. Archiválie jsou nepoškozené.

IV. Tematický popis archivního souboru

Archiválie Sdružení premiérových biografů v ČSR jsou zachovány velice torzovitě. Kromě knihy zápisů ze schůzí jsou dochovány jen stanovy, poznámky k poradám, seznam členských kin a varia. Dochovaná korespondence čítá pouze tři dopisy.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

Zpracovatel jednotky popisu: Petr Hasan **identifikátor** **INTERPI:**
bude doplněn po vytvoření
databáze INTERPI

Datum popisu: 2014

Prameny a literatura: viz informační prameny

Ref. ozn.	Formální název jednotky popisu	Datace vzniku	EJ (počet a druh)	Jazyk	Poř. č.
CZ610000130//	Sdružení premiérových biografů v Československé republice	1931-1939	1 ukn 1 kar	čeština, němčina, švédština	1

ref. ozn.	Obsah	Datace vzniku	EJ (počet a druh)	Ukl.č.	Poř.č.
1	Úřední knihy				2
1//1	Zápisy schůzí; rkp, 181 fol.	1931-3-5- 1938-11-24	1 ukn	1	3
2	Spisový materiál				4
2/1	Písemnosti normativní povahy				5
2/1//1	Stanovy Sdružení premiérových biografů v Československé republice; 2 exempláře stanov; průvodní dopis adresovaný Svazu kinematografů pro zemi Moravskoslezskou, Brno – U Solnice 8 ze dne 16. 9. 1937; strojopis, 13 fol.	s. d. 1937-09-16	1 kar	1	6
2/2	Písemnosti k činnosti organizace				7
2/2//1	Protokol o ustavující členské schůzi premiérové sekce, konané dne 28. prosince 1938 v zasedací síni Zemského svazu kinematografů v	1938-12- 28	kar	1	8

	Čechách. o 16. hodině; strojopis, 2 fol.				
2/2//2	Mimořádná valná hromada Sdružení premiérových biografů v ČSR konaná dne 23. 2. 1939 o 4. hodině odpolední v místnostech Zemského svazu kinematografů v Čechách; vzor pozvánky na mimořádnou valnou hromadu; omluva J.Čechury ředitele kina Alfa – Moravská Ostrava z 21. 2. 1939; rkp zápis ze schůze, finanční rozvaha; zpráva jednatelská; zpráva předsednická; rkp, strojopis, 11 fol.	1939-2-21 1939-2-23 s. d.	kar	1	9
2/2//3	Rukopisné poznámky ze schůze Sekce premiér; rkp, 3 fol.	s. d.	kar	1	10
2/2//4	Podmínky stanovené Zemským svazem kinematografů v Čechách pro uznání členství v Sekci premiérových biografů pro Velkou Prahu; 2 exempláře, strojopis, 3 fol.	s. d.	kar	1	11
2/2//5	Informace o možnostech představení za snížené ceny; strojopis, 1 fol.	s. d.	kar	1	12
2/2//6	Seznam členských kin Sdružení	s. d.	kar	1	13

	premiérových biografů v ČSR; strojopis, 1 fol.				
2/3	Korespondence				14
2/3/1	Korespondence obdržená				15
2/3/1//1	Soubor korespondence adresované Sekci premiérových kin při Zemském svazu kinematografů v Čechách; strojopis, 3 fol.	1939-1-11-1939-2-22	kar	1	16
3	Varia				17
3//1	Hur blir det med tjeckoslovakiska filmerna? Den nya produktionen i nationalitetens tecken (Fran var Prag-korrespondent), stránka ze švédského časopisu; tiskopis, 1 fol.	s. d.	kar	1	18

Název archivní pomůcky: Sdružení premiérových biografů v Československé republice

Časové rozmezí archivní pomůcky: 1931-1939

Počet evidenčních jednotek zpřístupněných archivní pomůckou: 2 (1 úřední kniha, 1 karton)

Počet jednotek popisu, které lze na základě archivní pomůcky zpřístupnit: 10

Rozsah archivní pomůckou zpřístupněných archiválií: 0,11 bm

Stav archivní pomůckou zpřístupněných archiválií ke dni: 22. 7. 2014

Zpracovatel archivního souboru: Petr Hasan

Archivní pomůcku sestavil: Petr Hasan

Počet stran archivní pomůcky: VIII + 4

Archivní pomůcku schválil: Mgr. et MgA. Tereza Czesany Dvořáková, Ph.D., ředitelka Sekce neaudiovizuálních sbírek, výzkumu a informací NFA v.r., č.j. NFA 1767/2014 ze dne 24. 11. 2014.